

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Az európai ipari stratégia megvalósulását elősegítő gazdaságpolitikák

(2008/C 10/24)

2007. január 17-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy a Működési Szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját véleményét dolgoz ki: *Az európai ipari stratégia megvalósulását elősegítő gazdaságpolitikák*.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2007. szeptember 4-én elfogadta véleményét. (Előadó: Susanna FLORIO.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 438. plenáris ülésén, a szeptember 26-i ülésnapon, 129 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A lisszaboni menetrend által 2000 tavaszán ismét a figyelem középpontjába állított célkitűzések – a növekedés, az innováció és a foglalkoztatás – szorosan összefüggenek az európai iparpolitikák szerepének újraértékelésével és felértékelésével. Tiszteletben tartva a stabilitási és növekedési paktum, valamint az egységes piac megszilárdításának célkitűzését, olyan együttműködési formákat szükséges létrehozni, amelyek lehetővé teszik, hogy az európai ipar központi szerepet játsszon a globalizáció jelentette kihívásokkal szemben.

A stratégiai célkitűzések között szükséges ugyanis az elsődleges fontosságú közösségi, illetve nemzetközi érdekkörbe tartozó ágazatok meghatározása, és azok megfelelő gazdasági eszközökkel való támogatása. A közép és hosszú távú ipari stratégiák elsősorban európai hatáskörbe tartoznak, míg azok konkrét alkalmazása és végrehajtása tagállamokra hárul.

A közös valuta és a belső piac rendkívüli eszközök, azonban nem önmagukért való célok; továbbra is a Szerződésben foglalt célkitűzések az irányadók: a gazdasági és a szociális fejlődés, valamint a magas foglalkoztatási ráta.

Mindezek fényében, az európai ipari stratégiát támogató gazdaságpolitikákkal összefüggésben az EGSZB úgy véli, hogy a következő területekre kell az erőfeszítéseket összpontosítani:

1.2 **Az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások és a lisszaboni menetrend** – Habár a gazdasági politikák koordinációs eszközéül szolgálnak és megfogalmazzák ezek célkitűzéseit, az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásoknak szervezettebben kell illeszkedniük a lisszaboni menetrend kezdeményezéseire és beruházásokat kell előirányozniuk az ipari ágazatban az innováció és az új technológiák területén, szem előtt tartva valamennyi tagállam gazdasági helyzetét.

1.3 **Az Európai Központi Bank (EKB) szerepe és politikái** – Az EKB döntéseinek fő célja az infláció ellenőrzése és az árstabilitás biztosítása. E célok elérésének folyamata bizonyos esetekben fékezheti a befektetéseket. Szem előtt tartva fő célkitűzéseit, a befektetések ösztönzése érdekében az EKB rugalmasabb monetáris politikát folytathatna ott, ahol erre lehetőség nyílik.

1.4 **Az Európai Beruházási Bank (EBB) szerepe** – Az Európai Beruházási Banknak meghatározó módon kell hozzájárulnia a gazdasági és társadalmi kohézióhoz, és támogatnia kell az ipar fejlődését a kutatás és fejlesztés területén nyújtott ösztönző intézkedésekkel. Ugyanakkor az Európai Bizottságnak új makrogazdasági eszközökkel kell felvérteznie magát, hogy ösztönözze az ipar terjeszkedését és növekedését.

1.5 **Kedvezőbb adópolitikák szükségessége** – Az adópolitikák területén egyrészt csökkenteni kell az adminisztratív terheket, különösen a kkv-kat sújtókat; másrészt célszerű, ha az adóintézkedések ösztönzőleg hatnak a kutatás és fejlesztés területén történő beruházásokra a vállalkozások számára.

1.6 **A vállalkozások nem szabályozott „finanszírozása”** ⁽¹⁾ A vállalkozások túlzott „finanszírozása”, valamint a spekulatív befektetések egyre növekvő jelenléte az iparban veszélyezteti az ipari szerkezetet és gyakran sújtja a termelést, a foglalkoztatást és a társadalmi kohéziót; ezért olyan eszközöket kell elfogadni, amelyek hatékonyan szabályozzák a pénzügyi világ beleszólását a vállalkozások működésébe.

1.7 **Az európai ipari modell megújítása** – A feldolgozóipar hanyatlása és a vállalatáthelyezések elleni küzdelem egyik módja az európai ipari modell megújítása, amelyet a sikeres ipari körzetek és ágazatok jellemeznek. Az ipari szerkezet minden esetben feltételezi mind a materiális, mind az immateriális infrastruktúra meglétét, ezért az EU egészének érdeke az erre irányuló terveknek a finanszírozása.

⁽¹⁾ Finanszírozás: a pénzügyi szektor növekvő súlya a teljes gazdasági tevékenységben, a pénzügyi ellenőrök növekvő szerepe a vállalatok vezetésében, a pénzügyi eszközök növekvő súlya az eszközök teljes körén belül, a pénzügyi eszközökön belül az értékpapírpiacon és különösen a részvények növekvő súlya, a tőzsde növekvő szerepe a vállalkozások ellenőrzésének piacán, a vállalati stratégiák meghatározásakor, valamint az ingadozások növekvő szerepe a tőzsdén, mint az üzleti ciklusok meghatározó eleme (a Wikipedia (<http://en.wikipedia.org/wiki/Financialisation>) címen található angol nyelvű meghatározás fordítása).

Ezenkívül mivel a szolgáltatások központi szerepet játszanak az európai gazdaságban, együtt kell működniük a vállalkozásokkal: a szolgáltatások kétségtelenül életető elemét képezik a vállalkozásoknak, különösen igaz ez a termelést támogató szolgáltatásokra. A vállalkozásoknak nyújtott szolgáltatások azonban az ipari ágazat megfelelő dinamikája és életereje nélkül csődöt mondanának.

1.8 Kutatás, fejlesztés és szellemi tulajdon – Mostanra világosan kiderült, hogy a kutatásra és fejlesztésre fordított beruházások összegét, valamint az itt elért eredményeket fokozni kell, hiszen jelenleg meglehetősen távol állnak a lisszaboni menetrendben meghatározott célkitűzésektől. Ezen a téren is szükséges, hogy az EU növelje gazdasági erőfeszítését. A kutatásra fordított befektetések terén az új ipari stratégiának figyelemmel kell lennie az EU széndioxid-kibocsátás terén kitűzött új céljaira is. A szellemi tulajdonjog védelme az európai ipar versenyképessége és innovációs kapacitása szempontjából is fontos, biztosítása érdekében gondoskodni kell a megfelelő közösségi eszközökről.

1.9 Oktatás és ipar – Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy milyen fontos az üzleti szféra és az oktatás közötti szoros kapcsolat, ill. kölcsönös függőség. Az iskoláknak, egyetemeknek és a posztgraduális képzést nyújtó intézményeknek tisztában kell lenniük azzal, hogy olyan képesítést kell adniuk a diákoknak, amely valóban hasznosítható az üzleti életben. Magának az üzleti szférának pedig közölnie kell ezekkel az intézményekkel, hogy milyen elvárásai vannak. A két fél közötti kapcsolatok fejlesztésének egyik módja üzleti parkok kialakítása a campusok területén, az európai kiválósági központok, illetve az Európai Technológiai Intézet szerepének jobb érvényesítése mellett.

1.10 Szociális párbeszéd – A szerkezetváltás sikeres megvalósítása érdekében a szinergiák felkutatása, illetve valamennyi érintett bevonása az ipari szerkezetváltást a szociális szempontokkal összeegyeztethetővé teheti, amennyiben a változásokra való felkészülés és azok alakítása során garantáljuk a szociális partnerek szisztematikus bevonását, és következetesen szem előtt tartjuk a vállalati versenyképességre és a negatív szociális következmények minimalizálására irányuló kettős célkitűzést. A határokon átnyúló régiókban az ipari változásokat megkönnyítheti, ha a kollektív tárgyaláshoz opcionális jelleggel nemzeteket átfogó keretet alakítanak ki, amint azt a 2005–2010-es időszakra vonatkozó szociális menetrend is tartalmazza. Az európai üzemi tanácsok is megtehetik hozzájárulásait: lépéseket kell tenni a tanácsok munkájában érintettek hatásköreinek megerősítése érdekében, hogy ezek a szervek kulcsszereplőként teljesíthessék feladatukat a konzultáció és a párbeszéd folyamatában ⁽²⁾.

2. Háttér

2.1 A közösségi iparpolitika megvalósításának jogalapja az Európai Közösséget létrehozó szerződés 157. cikkében ⁽³⁾,

⁽²⁾ A szociális párbeszéd és a munkavállalók bevonása: kulcs az ipari szerkezetváltásra való felkészüléshez és a folyamat megfelelő mederben tartásához – HL C 24., 2006.1.31. A Közösség lisszaboni programjának végrehajtása: Politikai keretek az EU gyáriparának megerősítésére – egy integráltabb iparpolitikai megközelítés felé, valamint Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására: közösségi stratégiai iránymutatások a 2007–2013 közötti időszakra – HL C 185., 2006.8.8.

⁽³⁾ A 157. cikk (2) bekezdése kifejezetten kijelenti: „A tagállamok a Bizottsággal kapcsolatot tartva konzultálnak egymással, és amennyiben szükséges, összehangolják fellépésüket. A Bizottság megtehet minden hasznos kezdeményezést az összehangolás előmozdítása érdekében”.

valamint számos más fontos dokumentumban is megtalálható. Az európai iparpolitika történetének gyökerei az immár távoli, „Az iparpolitika egy nyitott és versengő környezetben: közösségi megközelítésre vonatkozó iránymutatások” ⁽⁴⁾ című európai bizottsági közleményig nyúlnak vissza. Ezt újabb dokumentumok követték ⁽⁵⁾, mint az „Iparpolitika a kibővített Európában” című európai bizottsági közlemény ⁽⁶⁾, amely az Európai Unió tervezett bővítése révén adódó lehetőségekkel és a bővítés következményeivel foglalkozott. Az ezt követő dokumentumok között meg kell említeni az Európai Bizottság „Európa versenyképességének néhány kulcskérdése” ⁽⁷⁾, valamint „A szerkezetváltás támogatása: iparpolitika a kibővített Európában” ⁽⁸⁾ című közleményeit. Még újabb az Európai Bizottság „A Közösség lisszaboni programjának végrehajtásáról: politikai keretek az EU gyáriparának megerősítésére – egy integráltabb iparpolitikai megközelítés felé” című közleménye ⁽⁹⁾, melyet az iparpolitika felülvizsgálata ⁽¹⁰⁾ követett.

2.2 Az euró, mint közös valuta bevezetése révén megszületett a csatlakozó országok körében a stabilitási és növekedési paktum, megerősítve a nemzeti gazdaságpolitikák közötti jobb koordináció szükségességét, különös tekintettel a költségvetési politikák területére.

Másrésről az új, közép-kelet-európai országokkal való bővítés jelentős kihívást jelent Európa jövője szempontjából, valamint a gazdasági, szociális és termelési viszonyok között még létező különbségek áthidalásának szükségességét.

A közösségi politikák révén fontos célkitűzések valósultak meg, elsősorban a belső piac konszolidációja, valamint a közelmúltban a szolgáltatások szabad áramlása tekintetében.

A mindezen prioritásokra (a maastrichti kritériumok tiszteletben tartása, a belső piac szabályozása, a jelentősen eltérő gazdasági és termelési viszonyok) összpontosított figyelem következtében elhanyagolták az EU ipari lehetőségeinek jobb kihasználását támogató politikákat.

2.3 E háttér mellett a növekedési és foglalkoztatási stratégiában kisebb hangsúlyt fektettek az iparpolitikákra. Ez annak tudható be, hogy bizonyos döntések következtében a tagállamok gyakorlatilag önállóan szabták meg e szektorban az iránymutatásokat, így a nemzetközi megállapodások terén elhanyagolható eredmények születtek, az Európai Unió szintjén pedig nyilvánvalóan ritkán fordult elő a koordináció. Annak ellenére tehát, hogy az elmúlt 25 évben különféle erőfeszítések és dokumentumok révén megkísérelték az Uniót olyan iparpolitikával felvértezni,

⁽⁴⁾ COM(1990) 556 final.

⁽⁵⁾ Lásd a 90-es években megjelent következő két európai bizottsági közleményt: „Ipari versenyképességi politika az Európai Unió részére” COM(1994) 319 final; „Az európai vállalkozások versenyképességét serkentő intézkedések a globalizációval szemben” COM(1998) 718 final.

⁽⁶⁾ COM(2002) 714 final.

⁽⁷⁾ COM(2003) 704 final.

⁽⁸⁾ COM(2004) 274 final.

⁽⁹⁾ COM(2005) 474 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 374 final.

amely révén lépést tarthat a nagy gazdasági világhatalmakkal, úgy tűnik, hogy a nemzeti érdekek kerültek előtérbe. Sokat tettek a privatizáció és a liberalizáció felgyorsítása érdekében, amelyeket a gazdasági növekedés legjobb ösztönzőinek tartottak, mindeközben elhanyagolták egy olyan közösségi politika kidolgozását, mely az ipari és feldolgozóipari ágazatot támogatná.

2.4 A maihoz hasonló, globalizált világban egyre inkább szükségessé válik azon európai ipari stratégiák meghatározása, amelyek a leginkább megfelelnek a világverseny által támasztott kihívásoknak, nem csupán az olyan óriásokkal szemben, mint az Egyesült Államok és Japán, hanem az olyan feltörekvő ázsiai hatalmakkal szemben is, mint Kína és India. Közösségi eszközökre van tehát szükség, amelyek lehetővé teszik, hogy az EU sikeresen megfeleljen a világ többi része által jelentett kihívásoknak, és a stratégiai ágazatokban vezetővé, ne csupán követővé váljon.

2.5 Ezzel szemben az európai szinten az utóbbi években újra az ipari politikák nemzeti hatáskörbe kerülésének tendenciája körvonalazódik, különösen egyes stratégiai ágazatokban, mint például az energiaügyi ágazatban. Számos esetben jelentkezik annak veszélye, hogy különösen azokban az ágazatokban, ahol nagyobb piacra és beruházásokra lenne szükség, a tagállamok az „európai bajnokokkal” szemben hajlamosak „nemzeti bajnokukat” előnybe részesíteni, ami éppenséggel az adott tagállam érdekeivel ellentétes.

2.6 A közép- és hosszú távú ipari stratégiák és az azokat támogató gazdaságpolitikák az európai hatáskörbe tartoznak, míg kizárólag a tagállamok feladata, hogy az adott politikákat nemzeti szinten meghozott döntések révén foganatosítsák.

2.7 A munkaigényes termelésben versenyképesebb új gazdasági hatalmaknak a világszintén való megjelenése miatt az európai ipari stratégiának szükségszerűen a minőségi termelésre kell törekednie. Nem csupán azt szükséges előre látni, hogy melyek a csúcstechnológiai, az innovációs és a minőségi termelést biztosító húzóágazatok, hanem azon gazdasági eszközöket is meg kell határozni, amelyeket a teljes Európai Unió érdekeinek képviselőjére legalkalmasabb ipari és feldolgozóipari ágazatok rendelkezésére bocsáthatunk.

3. Hozzuk újra lendületbe az Európai Unió gazdaságpolitikáit!

3.1 Az Európai Unió belső piaca létrejötté óta az európai integráció és a gazdasági növekedés valódi hajtóereje. Az euró közös valutaként megerősítette az egységes piac szerepét, hiszen felgyorsítja és biztonságossá teszi a kereskedelmet és javítja a versenyt. A belső piac és az euró azonban egyaránt eszköz, nem pedig önmagáért való cél. A célok továbbra is a Szerződésben foglaltak, és ezeket a 2007. június 21–22-i Európai Tanács következtetési is megerősítették: a gazdasági fejlődés, a társadalmi kohézió és a magas foglalkoztatási ráta.

3.2 A 2003. év második felének bizalomkeltő teljesítménye után az európai gazdaság 2004 második felében lelassult, olyan külső tényezők következtében, mint a nemzetközi válsághelyzetből fakadó üzemanyagárak és a világkereskedelem alakulása. A 2005. év alakulása, a 2006. év során tapasztalt enyhe növekedés és 2007 bátorító első negyedéve ⁽¹⁾ megerősítették, hogy az európai gazdaság megerősödése egyre inkább az exporttevékenységek alakulásától függ, és egyre kevésbé múlik a belső keresleten ⁽²⁾.

3.3 A 2005 és 2008 közötti időszakra szóló, a gazdaságpolitikára vonatkozó átfogó iránymutatásokban ⁽³⁾ a Tanács meghatározza azokat az eszközöket, prioritásokat és makrogazdasági politikákat, amelyeket a tagállamoknak ajánlatos elfogadniuk, valamint azokat a reformokat is, amelyek egy fenntartható ipari stratégiához szükségesek.

3.4 A gazdaságpolitikára vonatkozó átfogó iránymutatásokban foglalt makrogazdasági politikák célja a gazdasági növekedés fokozása és a foglalkoztatottság növelése; egyúttal hangsúlyozzák a gazdaságpolitikák jelentőségét az árstabilitás szempontjából is. A javasolt intézkedések célja:

- a gazdasági stabilitás biztosítása, tiszteletben tartva a közép-távú célkitűzéseket,
- az államadósság csökkentése, valamint a nyugdíj- és társadalombiztosítási rendszerek megerősítése révén a gazdasági és költségvetési helyzet fenntarthatóságának biztosítása,
- a források hatékony elosztásának előmozdítása a gazdasági növekedést elősegítő kiadások előnyben részesítésével, valamint a bérek gazdasági stabilitást biztosító fejlődésének előmozdítása,
- a makrogazdasági, strukturális és foglalkoztatási politikák nagyobb koherenciájának előmozdítása.

3.5 A stabilitási és növekedési paktum makrogazdasági politikáit jobban össze kell hangolni a lisszaboni stratégia célkitűzéseivel annak érdekében, hogy létrejöjjön az Európai Unió és az euróövezet egységes gazdaságpolitikája. Az ipari stratégiára vonatkozó kedvező döntések koherens támogatásához szükséges az európai költségvetés reformja, annak érdekében, hogy a forrásokat a növekedést ⁽⁴⁾ fokozottan ösztönző beruházásokra fordítsák.

⁽¹⁾ Lásd Eurostat News Release 64/2007 (2007. május 15.).

⁽²⁾ Lásd Eurostat News Release 50/2007 (2007. április 12.).

⁽³⁾ A Tanács 2005. július 12-i, 2005/601/EK ajánlása a tagállamok és a Közösség gazdaságpolitikájára vonatkozó átfogó iránymutatásokról (2005–2008), HL L 205., 2005.8.6., 28. o.

⁽⁴⁾ Lásd Maria Joao Rodrigues összefoglaló jelentését: *Lisbon Agenda Group – Workshop on developing the Lisbon Agenda at European Level* (A lisszaboni stratégiával foglalkozó szakértői csoport – A lisszaboni stratégia európai szinten történő továbbfejlesztéséről szóló szeminárium) – Brüsszel, 2006. szeptember 17.

4. Építsünk a lisszaboni stratégiára!

4.1 Ami azonban a növekedés fokozását célzó és az ipar szempontjából legfontosabb reformokat illeti, a Tanács az alábbi prioritásokra hívja fel a figyelmet:

- növelni és ösztönözni kell a beruházásokat a kutatás és fejlesztés területén, tiszteletben tartva Lisszabonban meghatározott, a GDP 3 %-ára vonatkozó célkitűzést,
- az európai ipar versenyelőnyének kihasználására kell törekedni egy modern és aktív iparpolitika kidolgozásával, új technológiák kialakításával, az ipar számára kedvező feltételek megteremtésével, a versenyképességi tényezők növelésével a globalizáció kihívásainak való megfelelés érdekében, valamint – a minőségi követelmények vonatkozásában – a vállalkezési pólusok ösztönzésével az Európai Unión belül,
- ki kell terjeszteni és meg kell erősíteni a belső piacot, továbbá hatékonyabban kell alkalmazni a versenypolitikát, csökkentve az állami támogatásokat is,
- ösztönözni kell vállalkozói kultúrát, és támogatni kell a kkv-kat,
- az európai ipari szerkezet jó működésének biztosításaként beruházások révén fejleszteni kell az európai infrastruktúrát.

4.2 A 2003. évi Sapir-jelentés⁽¹⁵⁾ részben már figyelembe vette ezeket a célkitűzéseket, hangsúlyozva a stabilitási és növekedési paktum betartásának szükségességét. A monetáris politikával összefüggésben a jelentés rámutatott arra, hogy az iparpolitikai stratégia megfelelő háttérnek megteremtésére egyedül olyan intézkedések alkalmasak, amelyek ellenőrzésük alatt tartják a hitelköltségeket, és hosszú távon biztosítják a makrogazdasági stabilitást.

4.3 Az EGSZB a gazdaságpolitikára vonatkozó átfogó iránymutatásokkal kapcsolatos véleményében a gazdaságpolitikáknak a lisszaboni program egyéb kezdeményezéseivel való jobb összehangolására hívott fel⁽¹⁶⁾.

4.4 Kifejezett egyenlőtlenség tapasztalható azonban még napjainkban is a makrogazdasági politikákat érintő döntésekben. Az erőfeszítések az infláció leküzdésére és az árstabilitásra koncentrálnak, az EKB pedig túlzottan hajlamos a kamatlábak rugalmatlan és gyakorta nehezen értelmezhető alkalmazására. Az erőteljes növekedés időszakában (1999–2000) az EKB gyakorlatilag megduplázta a kamatlábakat, amelyeket azonban a gyenge fejlődés hosszú éve során rendkívül lassan csökkentett. Az európai rendszer hosszú távon fenntartható növekedéséhez a rugalmas monetáris politika és a célzott adópolitika (szigorúság és állami beruházások) jelenthet előnyt.

4.5 Az Európai Központi Bank feladata, hogy fenntartsa a monetáris stabilitást, és ellenőrzés alatt tartsa az árak növekedését. Ezek a politikák azonban akadályokat jelenthetnek az euróövezet országainak gazdasági növekedése szempontjából, és

⁽¹⁵⁾ A növekvő Európa menetrendje – Legyen az EU gazdasági rendszere eredményesebb – André Sapir és szerzőtársai, 2003. július.

⁽¹⁶⁾ Lásd az EGSZB következő véleményét: Átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások és gazdasági kormányzás HL C 324., 2006.12.30., 49. o.

ezáltal fékező erővel hathatnak a másik 15 „konvergáló” országra is. Ezért van szükség arra, hogy az EKB tevékenységét jobban összehangolják az Európai Unió makrogazdasági politikáival. Az EKB-nak döntései meghozatalakor természetesen figyelemmel kell lennie arra a tényre, hogy az erős valuta ugyan ösztönzőleg hat a behozatalra azáltal, hogy olcsóbbá teszi azt, negatívan hat azonban a kivitelre.

4.6 Az elmúlt hónapok során az Európai Unióban biztató – noha enyhe mértékű – gazdasági növekedés tapasztalható. Ennek háttérében különösen a külső piacok felé történő exporttevékenységek állnak. Ez minden bizonnyal pozitív elemnek tekintendő, azonban – és főként – azt is jelenti, hogy fenn kell tartani a belső keresletet annak érdekében, hogy a belső piac növekedése folyamatos és megbízható legyen. A belső kereslet fenntartására és növelésére szolgálnak a bérpolitikák is, amelyek dinamikusabb gazdaságot és jobb eredményeket biztosítanak, tekintve, hogy kiküszöbölik a túlzottan alacsony inflációt és az árcsökkenés veszélyét.

5. Kedvezőbb, összehangolt adópolitikák felé

5.1 Az adópolitikák területén az összehangolt stratégia számos olyan beavatkozást biztosíthat, amelyek révén fenntarthatóvá válik az ipar fejlődése és emellett az európai gazdaság is megerősödik. Ha egyfelől szükséges az adminisztrációs költségek csökkentése, amelyek túlzott terhet rónak a vállalkozásokra, különösen a kkv-kra, másfelől kívánatos a – szigorúan betartott – szabályozás minőségének javítása az egyszerűsítés és az átláthatóvá tétel által. Az egyenlőségre és a növekedési tendenciákkal összhangban lévő újrafelosztásra alapozott, a kohéziót is ösztönző adórendszer fontos hajtóerő a növekedés, a foglalkoztatottság és a termelés vonatkozásában.

5.2 A vállalkozások tevékenységének növekvő „finanszírozása”⁽¹⁷⁾ károsan befolyásolhatja az ipari és feldolgozóipari ágazatot. E helyzet súlyos következményeket von maga után egyrészt a jövedelmek és javak újraelosztása, másrészt a gazdasági fejlődés és a foglalkoztatás fejlődése tekintetében.

5.3 Nagyobb átláthatóság és jobb közösségi szabályozás szükséges, elsősorban a következő okok miatt: 1) a pénzügyi piacon a spekulatív alapok igen veszélyes eszközök jelentenek; 2) nem elégséges még az egyéni befektetőknek szánt figyelem védelem; 3) a hatékony szabályok egyidejűleg védhetik a vállalatokat és a pénzügyi piacot, a befektetőket és a megtakarítások tulajdonosait. Átlátható és hatékony közösségi szabályozás szükséges annak biztosítása érdekében, hogy a befektetők megfelelő és átfogó tájékoztatást kapjanak. A pénzügyi eszközök piacáról szóló irányelv (*Markets in Financial Instruments Directive*, MiFID) elfogadása szintén jelentős lépést jelent a befektetők védelme irányába, akár vállalatokról, akár természetes személyekről van szó.

⁽¹⁷⁾ Lásd 1. lábjegyzet.

5.4 Az EU-nak és tagállamainak tehát olyan hatékony eszközökkel kell felvértezniük magukat, amelyek megvédik gazdaságukat a spekulációktól, valamint az ipari és gazdasági csoportok tevékenységének túlzott „finanszírozásától”. Utóbbi jelenségek ugyanis ahelyett, hogy hozzájárulnának egy vagy több ország gazdaságához és jólétéhez, valóságos veszélyt jelentenek a társadalmi kohézióra és a foglalkoztatásra nézve.

6. Beruházások a kulcságazatokban

6.1 A jövőben bizonyára azok a vállalkozások játszanak majd fontos szerepet, amelyek olyan csúcstechnológiákkal foglalkoznak, mint az alternatív energiaforrások, a nano- és biotechnológia, az úrkutatás és a légi közlekedés, a multimédia és a telekommunikáció; valamennyi inkább nagy tőkeigényű, semmint intenzív munkavégzést igénylő ágazat, amelyhez épp ezért magas szintű szakértelemmel rendelkező munkaerőre van szükség.

6.2 Az európai ipar hagyományosan erős ágazatai mellett (autóipar, elektromos háztartási gépek stb.) azokat kell támogatni, amelyek minőségi termelést végeznek, ezért az európai gazdaságpolitikának – közvetett és közvetlen eszközökkel – az e területeken megvalósuló nagy európai projekteket kell támogatnia.

6.3 Amint azt Philippe Maystadt, az EBB elnöke az EGSZB előtt tartott felszólalásában kihangsúlyozta, az Európai Befektetési Bank szerepe a gazdasági és a társadalmi kohézió támogatása, ennek értelmében elsőbbséget élveznek a megújuló energia, az energiahatékonyság, a kutatás és fejlesztés, az energiaellátás biztonsága és az energiaforrások diverzifikálása terén megvalósuló befektetések. Ugyanakkor a JASPERS programhoz hasonló kezdeményezések olyan területeken irányozzák elő a projekttervezést, mint a közlekedési hálózatok, a környezet és az egészségvédelem.

6.4 Léteznek az európai ipar szerkezete szempontjából alapvető fontossággal bíró, nagy energiafogyasztású vállalkozások. Ezek védelmét közösségi szinten kell biztosítani, törekedve az uniós tagállamok iparpolitikai intézkedéseinek összehangolására, annak érdekében, hogy az elsődleges fontosságú európai termelési ágazatokat támogató átmeneti intézkedéseket és – adott esetben ágazati jellegű – rendszereket lehessen létrehozni. Ezen elvárásnak tekintettel kell lennie azon alapvető célokra, amelyeket az EU a széndioxid-kibocsátás csökkentése tekintetében tűzött ki maga elé a globális felmelegedés elleni küzdelem érdekében. E célkitűzések alkalmat nyújtanak arra, hogy a belső piac növekedésére vonatkozó igényt a folyamatban lévő éghajlatváltozással együtt kezeljék. Ezen célkitűzésekkel összhangban az EU-nak főszerepet kell vállalnia a nemzetközi tárgyalásokon a Kiotói Jegyzőkönyv tiszteletben tartásának és a közelmúltbeli REACH szabályozás betartásának vonatkozásában.

6.5 Egyes termelési ágazatok esetén már most is jelentős méreteket ölt a vállalatáthelyezés, ami aggodalomra ad okot. Minden erőfeszítésre szükség van tehát ahhoz, hogy a termelőegységek bezárása a lehető legkevesebb negatív következménnyel járjon a munkavállalók számára és az adott régió jóléte szempontjából. A „korlátozás” azonban nem jelentheti az egyedi megoldást: az állandó célok között szerepelnie kell a vállalkozások és a munkavállalók átképzésének, lehetőséget biztosítva számukra a folyamatos továbbképzésre, melynek révén szerzett szakértelmüknek köszönhetően képesek lesznek megmaradni a munkaerőpiacon.

7. Területi politikák

7.1 A közösségi terület kiegyensúlyozott fejlődése érdekében – európai szinten is – ösztönözni kell a vállalkozásokat arra, hogy ne csak helyettesítő, hanem kiegészítő beruházásokat is végezzenek, annak érdekében, hogy kiszélesítsék termékeik felhasználói körét, és gyakorlatilag is részesüljenek az új uniós tagállamokkal bővült belső piac nyújtotta előnyökből. Az európai ipar szerkezetét a sikeres ipari körzetek és ágazatok jellemzik. Ez a modell egyáltalán nem elavult, és versenyképessé válhat még a jövő kihívásaival szemben is, különösen néhány meghatározott feldolgozóipari ágazatban.

7.2 Maga az Európai Bizottság⁽¹⁸⁾ is rámutatott az ipar elsorvasztásának és a vállalatáthelyezéseknek a tendenciájára, valamint arra, hogy e két jelenség részben összefügg egymással. Kétségtelen, hogy az európai gazdaság az utóbbi évtizedekben forradalmi változásokon ment keresztül: az Európai Unió össztermelésében a feldolgozóipar aránya az 1970-ben tapasztalt 30 %-ról 2001-re 18 %-ra csökkent, ezzel párhuzamosan a szolgáltatóipar aránya robbanásszerűen, 52 %-ról 71 %-ra emelkedett. A vállalatáthelyezés elsősorban a kevésbé technológiafüggő, intenzív munkavégzést igénylő ipari termelést érinti, fennáll azonban annak a valós veszélye, hogy a kutatási és fejlesztési tevékenységek is az európai határokon kívülre települjenek (erre már van is példa). Aggasztóak egyébként az ipari megrendelésekkel kapcsolatosan az Eurostat által 2007. április végén közzétett legutolsó adatok⁽¹⁹⁾.

7.3 A feldolgozóipar mindig is az európai gazdaság gerincét képezte, és ez a jövőben is így marad. Számos szektor, ideértve a szolgáltatásokat is, a biztos ipari alapoktól függ: káros lenne erről lemondani, mivel jelentős potenciált és számos kiválósági pontot jelent⁽²⁰⁾. Miközben észlelhető néhány intenzív munkavégzést igénylő iparág áttelepülése az EU kívüli területekre, lényeges, hogy az ipari termelés kemény magja, amely a gazdaságunkhoz történő jelentős hozzáadott értéket képviseli, kontinensünkön maradjon.

⁽¹⁸⁾ Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek: Néhány alapvető kérdés az európai versenyképesség témájában – Egy integrált megközelítés felé (COM(2003) 704 final).

⁽¹⁹⁾ Lásd Eurostat News Release 56/2007, 2007. április 24.

⁽²⁰⁾ Az erős és életképes európai ipari ágazat alapvető fontosságát említé „A Közösség lisszaboni programjának végrehajtásáról: Politikai keretek az EU gyáriparának megerősítésére – egy integráltabb iparpolitikai megközelítés felé” című európai bizottsági közlemény (COM(2005) 474 final, 2005. október 5.), valamint az erről szóló EGSZB-velemény is (HL C 185., 2006.8.8., 80. o.).

7.4 Ha megfigyeljük, hogy valójában mely nemzetközi vállalatok forgalma a legjelentősebb világszinten, kiderül, hogy mekkora jelentőséggel bír az ipar a mai napig is korunk gazdaságában. Az egyre növekvő szolgáltatási szektor legdinamikusabb és leginnovatívabb része egyébiránt maga a „termelési szolgáltatás” ⁽²¹⁾.

7.5 Az utóbbi évek során az Európai Bizottság különféle kötelezettségeket vállalt az ipari szektor támogatása érdekében. Példaként kettőt lehet megemlíteni. Az európai ipar hagyományosan erős ágazata, az autóipar, amely az európai GDP 3 %-át és a feldolgozóiparban foglalkoztatottak 7 %-át jelenti, a közelmúltban felkeltette az Európai Bizottság figyelmét. A „CARS21” ⁽²²⁾ közleménnyel az Európai Bizottság az európai autóipar átfogó stratégiáját kívánta megalkotni, hogy a fogyasztók számára legelőnyösebb áron hosszú távon fenntartható legyen az autógyártás. A dokumentum számos szemponttal foglalkozik, így például az adminisztrációs költségek csökkentésével, a környezeti fenntarthatósággal, a közlekedésbiztonsággal, a különféle, tengerentúli piacokat is célzó kereskedelemmel és a kutatással. Úgy tűnik, az Európai Bizottság ráébredt arra, hogy az autóipar – kapcsolódó ágazataival együtt – az európai gazdaság központjában áll, ezért olyan európai szintű koordinációs eszközöket igényel, amelyek iránymutatásokkal szolgálnak a fejlődésére nézve.

7.6 Egy másik ágazat, amelyben az európai intézmények *ad hoc* kezdeményezésekkel álltak elő, a textilipar, amely különösen érzékeny ágazat, hiszen jelentős mértékben szenvedő alanya a nemzetközi verseny következményeinek. Már a Versenyképességi Tanács 2003. november 27-i ülésén rámutattak annak fontosságára, hogy közösségi szinten biztosítani kell a politikák hatékony kölcsönhatását, különösen a kutatás, az innováció, a képzéssel kapcsolatos intézkedések és a szellemi tulajdon jog védelme révén. Az Európai Bizottság 2004 elején magas szintű munkacsoportot hozott létre a textil- és ruházati ágazat területén, amelynek feladata, hogy ajánlásokat fogalmazzon meg egy sor regionális, nemzeti és európai szintű konkrét kezdeményezéssel kapcsolatban ⁽²³⁾

7.7 2003 novemberében az Európai Bizottság benyújtotta továbbá az európai növekedési kezdeményezést, amely az Európai Unió gazdasági fejlődését volt hivatott fellendíteni. A növekedési kezdeményezés többek között magában foglalja az infrastruktúrákkal, a hálózatokkal és a tudással kapcsolatos állami és magánberuházások tervezetét tartalmazó „Quick Start” programot, amelynek célja, hogy az Európai Beruházási Bankkal

⁽²¹⁾ A szolgáltatásoknak a gyáriparban betöltött fontos szerepéről és ezeknek az európai feldolgozóiparral való együttműködéséről lásd az EGSZB következő véleményét: A szolgáltatások és az európai gyáripar: az ágazatok közötti összefüggések és a foglalkoztatásra, a versenyképességre és a termelékenységre gyakorolt hatásai, HL C 318., 2006.12.23., 26. o.

⁽²²⁾ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak – A 21. századi versenyképes autóipari szabályozási keret – A Bizottság álláspontja a CARS 21 magas szintű csoport zárójelentésével kapcsolatban – Hozzájárulás az EU növekedési és foglalkoztatási stratégiájához (COM(2007) 22 final).

⁽²³⁾ A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága felé – Textília és ruházat 2005 után – a textilekkel foglalkozó magas szintű csoport ajánlásai (COM(2004) 668 final).

együttműködve a köz- és a magánszféra közötti partnerség kialakítását ösztönözze. Ezt a tervet támogatni kell, különös tekintettel azokra a gazdasági, társadalmi és környezetvédelmi célokra, amelyeket az Európai Unió az utóbbi években maga elé tűzött.

7.8 Az Európai Szociális Alap azon eszközök egyikeként azonosítható, amelyek célja az átmenet biztosítása a strukturális változások által érintett ágazatokban és területeken; valójában elsősorban az aktív foglalkoztatási politikákkal, a képzéssel és a munkaerő-piaci hozzáféréssel foglalkozik. Az európai regionális fejlesztési alapok támogatják a versenyképességet, a kutatásra, az innovációra, az oktatásra és az infrastruktúrára helyezve a hangsúlyt. A strukturális alapok tevékenysége azzal a feltétellel éri el a kitűzött célokat, hogy a gazdasági-társadalmi szereplőket a partnerségi elv alapján megfelelő módon bevonják a tervezésbe.

8. Kutatás és fejlesztés

8.1 Bebizonyosodott, hogy a kutatás és fejlesztés a gazdasági növekedés és az ipari stratégiák valódi, nélkülözhetetlen feltételeit alkotják. Az innováció területén az európai intézmények számos kísérletet tettek az eredmények és beruházások előmozdítására, serkentésére és javítására, összhangban azzal a céllal, hogy ezen szempontok különleges figyelmet élvezzenek.

8.2 A lisszaboni menetrend célul tűzte ki valamennyi tagállam számára, hogy a kutatás és fejlesztés terén megvalósuló beruházások aránya érje el GDP 3 %-át. E nagyra törő célkitűzés ma már távolinak tűnik, és az utóbbi évek során megfigyelhető volt, hogy ugyanazok a tagállamok folytatják a beruházásokat, amelyek már korábban is így jártak el, míg a többi országnál nem volt tapasztalható a várt növekedés ⁽²⁴⁾. Az *ad hoc* adóintézkedések szintén ösztönözhetik a kutatás és fejlesztés területén megvalósuló beruházásokat.

8.3 Ahogy azt a Sapir-jelentés is kihangsúlyozza, az Európai Unió szembesülni kényszerül a saját és az Egyesült Államok kutatási és fejlesztési beruházásainak mértéke közötti jelentős eltérés következményeivel. A különbség nem csak a köz- és magánszférában a kutatásra és fejlesztésre fordított források mértékében mutatható ki: Európa – az Egyesült Államokhoz képest – kevesebb kutatóval rendelkezik, kevesebb tudományos publikációt tesz közzé, a csúcstechnológiai termékek terén kisebb befolyással bír a nemzetközi piacon, kevesebb szabadalmat vesz nyilvántartásba és kevesebb sikeres vállalkozást (úgynevezett start up-ot) ⁽²⁵⁾ hoz létre.

⁽²⁴⁾ Lásd az EGSZB lisszaboni stratégiával foglalkozó tanulmányozócsoportjának munkáit, különösen „A megújított lisszaboni stratégia végrehajtása” címűt, 2007. február 17., CÉSE 298/2007.

⁽²⁵⁾ COM(2006) 728 final.

8.4 Az „Európai Kutatási Térség: új perspektívák” című zöld könyvben ⁽²⁶⁾ a Bizottság stratégiát javasol a közösségi szabadság útjában álló akadályok leküzdésére, és jelenleg is folyik az olyan kezdeményezések kidolgozása, amelyek támogatják a „vezető piacok” fejlődését a technológiaintenzív, ígéretes szektorokban.

8.5 A közös kutatási program és az innovációs és versenyképességi keretprogram vonatkozásában ma nagyobb szükség van, mint valaha egy erős, főként az ipari stratégiákra összpontosító koordinációs testület létrehozására.

8.6 A kutatás támogatása ma még főként a nemzeti politika körébe tartozik, akadnak azonban ellenpéldák is, amelyek igazolják létjogosultságukat: az Airbus konzorcium és az STMicroelectronics vegyes vállalat a legtöbb közgazdász számára a siker „európai bajnoka”, a nemzetek fölötti koordináció ritka és a technológiai szempontból összetett ágazatokban világszinten versenyképes példái. Az innovációs alap hasznosnak bizonyulhat az európai ipari konzorciumok létrehozása szempontjából, elősegítve a pozitív, nemzetek feletti jellegű tapasztalatok megsokszorozódását.

8.7 A kívánt ipari szerkezet működéséhez hálózatra, és legfőképpen európai hálózatra van szükség. A követendő cél tehát a materiális infrastruktúrák – úgy, mint a közúti és az informatikai hálózatok, a kikötők, a csatornák és a szállítók – és

az immateriális infrastruktúrák fejlesztése és megszilárdítása; ez utóbbiak nem kevésbé fontosak különösen a hosszú távú kihívások esetén, hiszen a képzésre és az egyetemek és kutatóközpontok közötti koordinációra összpontosítanak.

8.8 Egy ilyen háttér mellett elengedhetetlen a tudományos, a kutatói és a vállalkozói szféra közötti erős kapcsolat. E tekintetben stratégiai megközelítésre van szükség, amely egyrészt biztosítja az egyetemi hallgatók számára a munkaerő-piacra történő belépéshez szükséges készségeket; másrészt köz- és magánberuházásokra van szükség, mivel egyre jobban fejlődnek azok a kiválósági központok, amelyek az egyetemekhez kapcsolódva termékeny talajt jelentenek a jövőbeli vállalkozói szellem tekintetében.

8.9 Emlékeztetünk egyébként arra, hogy az Európai Unió hetedik kutatási keretprogramja (2007–2013) ⁽²⁷⁾ növeli a kkv-nak szánt támogatást, és 1,3 milliárd eurót irányoz elő az alábbiak szerint:

- innovatív vállalkozások kis csoportjai számára nyújtandó támogatás technológiai jellegű, közös problémák megoldására,
- a kkv-k kutatási és fejlesztési tevékenységei számára 75 %-os finanszírozás biztosítása (a hatodik keretprogram 50 %-os finanszírozásával szemben),
- a kkv-k számára nyújtandó támogatások kidolgozása és koordinációja nemzeti szinten.

Kelt Brüsszelben, 2007. szeptember 26-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁶⁾ COM (2007) 161 final.

⁽²⁷⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – „Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra a versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013) létrehozásáról” HL C 65., 2006.3.17., 22. o.